

Discursus Studenticus ...

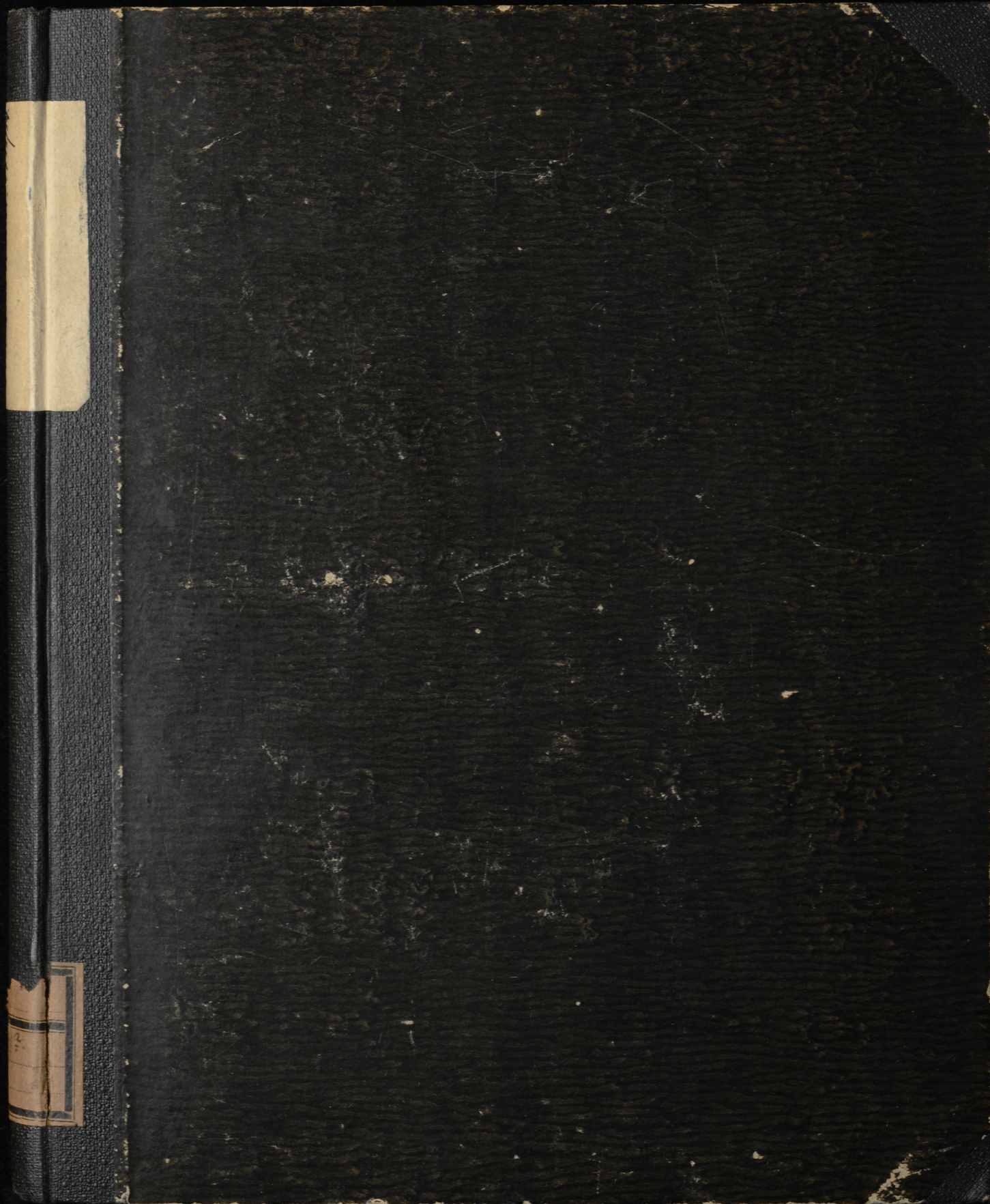
Pensum Septimum : De Aeiou Bonitate Ad Natalem Theanthrpoy Viro ... Adamo Matthaei, Secretario ... Ut Symbolon Gratulatorium Ac Commendatitum Anno MDCCXXXIII. D. D. D. Endeiknyso Megaloprepeian P.P.

Rostochii: Adler, 1733

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn82861217X>

Band (Druck) Freier Zugang

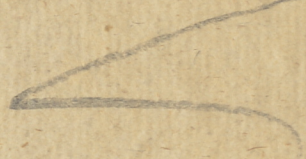

MK-7973^a.

262

Fr. Bachmann

15 Briefen

1732-35

Wol micum

H. Bibe hat unsern Teil!

PENSUM SEPTIMUM
ΔΙΑΝΟΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟΥΔΕΝΤΙΚΟΥ.

DE

A E I O U
BONITATE

AD
NATALEM

ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΥ

VIRO

PRÆNOBILISSIMO, DOCTISSIMO,
CLARISSIMO

DOMINO ADAMO
MATTHÆI,

SECRETARIO
MERITISSIMO AC SPECTABILISSIMO,

UT

ΣΥΜΒΟΛΟΝ

GRATULATORIUM AC COMMENDATITIUM
ANNO MDCCLXXXIII.

D. D. D.

ΕΝΔΕΙΚΝΥΣΘ ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΕΙΑΝ.
P. P.

ROSTOCHII,

Typ's IO. IAC. ADLRI, SEREN. PRINC. & ACAD.
Typographi.

MUN (2) M
PROGYMNASMA,

§. I.

Non induxi quidem animo, de literis, qua literis multa verba facere, cum alias amplissimus esset campus, in quo se repræsentaret *παλιγγενεσία* literarum, quam ERASMO literarum restauratori atque principi, quo elogio eum maxime salutat B LUTHERUS (a) debemus, cum pridem barbaries Europam inundasset, quemadmodum eandem jamjam experti sunt Saraceni & Arabes, quondam literarum cultu totum superantes orbem, veluti autoritate JOH. SCALIGERI & GALLEOTTI MARTII (b) & DURETO (c) demonstravit CHRISTOPH. BESOLDUS (d) & HOTTINGERUS (e). Eodem morbo Epidemico, cui nec herba hæcenus Æsculapius mederi valuit, laborant hodie literæ apud Mahumedanos, qui Græciam, Eruditorum antea Matrem, ita invasit, ut Academiis sublatis, hodiernæ literæ Græcicæ de eo satis testari queant, ceu asserit ORBIS LUMEN (f).

(a) Tom. I. Latin. p. 239. (b) de doctrina promiscua Cap. VI. (c) Histor. de Langues f. 433. (d) in System. Poet. Lib. I. Cap. X. n. 13. (e) in Analectis diff. VI. de usu linguæ Arabicæ in Theol. Medic. κ. τ. λ. (f) pag. 1280.

§. II.

Hæc tamen ne ita intelligantur, obtestor, ac si omnes literæ *ὀλικῶς* e rerum universalitate eliminatæ ac relegatæ fuissent; Minime gentium. Tantum enim abest, ut sani sincipitis homo id sibi fingere conetur, ut magis contrarium constet ex literis primævis, quæ omnino non minus atque Græcæ durabunt *εἰς τὴν αἰῶνα*. Quænam vero primæva sint varie inter varios disceptatur Philologos. Enim vero ut alia alto transgrediamur silentio, vel solæ nominum ætymologiæ hominum, ante diluvium viventium, quæve Moses ex literis Ebræis diserte derivat, extra omnem collocant controversiam Ebræas antiquissimas, quicquid & ogganniant Adversarii. Plane assentientem se ficit STEPHANUS MORINUS (a).

(a) De lingua primæva, Exercit. I. Cap. XI. p. 68. seqq.

§. III.

Missis CONSONANTIBUS cujuslibet linguæ, quarum significationes, si quæ sunt, deprehendere licet apud Lexicographos varia-

variarum linguarum, propero ad **VOCALIS**. Non igitur natura-
lem quandam illis tribuo significationem ex ipsa illarum figura re-
petendam, nullaque mysteria, quemadmodum constat de Masore-
this, in literis quibusdam sive Majusculis sive Minusculis magna
arcana sibi somniantibus, de quibus **JOH. BUXTORFIUS** (a); uti
& idem ipsum in mentem primum venisse videtur **FRANCISCO**
MERCURIO HELMONTIO (b). Cum autem hic hanc, ille il-
lam, iste istam literæ ejusdem figuræ tribuat significationem, ipsa-
rum quoque vocum diversa variaque erit significatio pro cujuslibet
captu facta, adhibitis nisi certis hujus artis adminiculis, de quibus
JAC. RHENFERDIUS (c). De Symbolica vero significatione,
quam præ cæteris adscribunt literis Ebraïis, nitidissime judicat
CHRISTIANUS BENEDICTUS MICHAELIS (d).

(a) In Tyberiadæ Cap. XIV. seqq. pag. 135. seqq. (b) In Alphabeto
naturali pag. 84. (c) diff. de ratione observandi genuinam
vocalium Ebraeorum significationem. p. t. (d) in diff.
de vocum feminibus ac literarum significatione hieroglyphi-
ca pag. 12

SECTIO PRIMA.

DE

ANAGRAMMATICA SIGNIFICATIONE

A E I O U.

THESIS I.

Ex **A E I O U** per anagramma elicitur nomen **יהוה**.

Hucusque *ὡς ἐν παρόδῳ*. Propius scopo accessurus confi-
derandas subjeci *vocales*, quæ alias *matres lectionis* audi-
unt. Sunt eæ quinque sequentes: **A E I O U**, cujuslibet
linguæ essentielles & *κατ' ἐξοχήν* literæ dictæ. Forsitan
autem dicit aliquis: **יהוה** i. e. fiat lux; Huic vero acceptam vo-
cem duplicato sono referrem: **יהוה** i. e. fiebat lux. Nam ex
A E I O U *αναγραμματικῶς* consideratis oritur das *wesentliche Licht*
da niemand zu kommen kan, i. e. **JEOVA**, verbum excellentissimum,
de quo Joh. I. I. *Ἐν ἀρχῇ ἦναι τὸν λόγον, καὶ τὸν λόγον ἦναι πρὸς*

τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸν εἶναι τὸν λόγον. Nec est quod quis objiciat, ubi locorum H in his quinque vocalibus reperiat. Iste percipiat, quod (α) H non sit litera juxta notissimum dictionem. (β) quamvis & in Ebraeo dicitur יהוה, non tamen idcirco H distincta est vocalis ab O, cum quippe H & O non sono & potestate sed quantitate differant, docente VOSSIO (α). (γ) H. ה̄ interdum omittatur, punctis τ̄ ארני cum punctis sive vocalibus יהוה commutatis, ut Pl, xxxiv, v. 3. 4.; quandoquidem & ה̄ Syllabam inchoans præprimis in medio vocis ceu liquet Ezech. xxv. 1. 32. ubi legitur נִי pro נְהִי Mich. II, 4. sæpius abjiciatur juxta VICTOR. BYTHNERUM (b) quod maxime in hocce anagrammate applicabile videtur. Quando autem alii latinis literis scribunt τὸ יהוה per IHOVA quomodo cupit M. DAN. WEIMARUS (c); alii JOVA uti JOH. WILHELM ZIEROLDUS (d); rursus alii JEHOVA prouti M. JOH. ARNDIUS (e) M. JOH. BEHM (f): Quidni & liceret Anagrammatismo Studenti scribere JEHOVA ex rationibus supra suppeditatis. Qua: quod per E expresserim provoco ad Mosorethas בְּרֵאשִׁית non ut nos Christiani amamus efferre *Breschit*; sed *Bereschit* legentes testante JOAN. CHRIST. WOLFIO (g). Quid? quoad H ἀναλογικῶς provoco ad τὸ Ἰωάννης, quod scribitur modo Johannes, modo Joannes.

(a) In Aristarch. Lib. I. Cap. XIII. (b) לשון למיחים five lingua Eruditorum Cap. X. R. 66. p. m. 46. (c) תורה טעמי המקרא five doctrina Accentuationis Ebraeæ R. III. Sect. I. Membr. III. p. 35. (d) In der Einleitung zur gründlichen Kirchen-Historie mit der Historia Philosophica verknüpft, Cap II. § 170. p. 230 (e) In tit. ubi; JEHOVA auxiliante de cultura Judicii: (f) JEHOVA benedicente disp. de Nimbo Sanctorum. (g) In Methodo Hebraismi Nova §. XV.

THESIS II.

Nomen יהוה aliis derivatur ab היה aliis ab הוה.

Nomen יהוה alii deducunt ab היה ubi Graeci pro ה̄ usurpant leniorem aspirationem, dicendo ἕω, unde ἕμι. Attenditur vero hic derivata constare ex puris vocalibus, cum Ebraicum tres habet ex literis אהו, adeoque ab hoc themate descendentes nullam substitui consonantem. Quæ etiam derivatio DEO maxime convenit. Accipienda vero hæc radix non est absolute; sed plane ἐμφατικῶς & eminent.

eminentissima in significatione, quo immutabilitas & essentia & voluntatis DEI insinuat. Quod equidem corroboratur Exod. III. 14. ubi ipse יהוה de seipso: **אֲנִי אֲנִי אֲנִי** i. e. ero qui ero (ubi Futurum juxta linguæ Ebraicæ consuetudinem rem perpetuam significat, præsertim quia rationes & præsentis & præteriti continet.) LXX. Interpretes: *ἐγώ εἰμι ὁ ὢν*, unde יהוה non male diceretur *Essentia-
tor*, cum essentia & existentia excellentissima ipsi soli sit propria ceu asserit VICT. BYTHNER (a). Loquatur J. GERHARDUS (b) de „PLATONE verba instituens: De hac DEI (יהוה) appellatione „PLATO in Ægypto aliquid audiit, unde in *Timæo* docet, solum „DEUM proprie esse, cætera vero quæ oriuntur, mutantur & inte- „reunt verius NON ESSE, quam ESSE. In Sophista ac Parmenide „יהוה vocat *τὸ ὄν* ac in Theato dicit, quod quælibet res creata plūs „habeat NON ENTIS quam ENTIS, sic homo tantum habet ESSE „hominis, sed non habet ESSE coeli, angeli, aliarumque creaturarum „rerum omnium, solus יהוה vero habet ESSE omnium. Quapropter DEUS Israelitas ex Ægypto educturus hac allocutione sua suarum insimul insinuare volebat promissionum infallibilitatem, quasi diceret: *Ich bin יהוה was ich zusage das muß und soll geschehen*; Alii deducunt ab יהוה; verum enim vero cum י & ו commutabilitatem facile admittant, pax erit in utramque partem. Horum tamen pias meditationes ambabus accipio, quod dicant schevatum indicare futurum; Holem præsens, ו & H quiescens in τ innuere præteritum. Quare bene Joh. XXII. 13. de nostro יהוה: *Ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος*. Sub illo enim ut præterito & hoc ut futuro complectitur præsens, quare fuit, est & erit.

(a) In Lyra Prophetica Davidis Regis Pl. I. 16. p. 4. (b) Loc. Theol. de Natur. DEI p. m. 508 b.

THESIS III.

Nomen יהוה excludit omnem compositionem.

Est igitur singularitas quædam quod hoc nomen *τετραγράμματος* non compositum sit, nec compositionem admittat, & si quæcum aliis nominibus componatur, insimul integram constituat propositionem, Thesis V. Assentitur de hac singularitate MICH. SIRIUS (a) dum hoc nomen יהוה sanctissimum & qua formatione significat

significationem & constructionem prorsus singulare habet. Qua de re vi hujus singularissimæ singularitatis etiam cum JOH. PAUL. HEBENSTREITIO (b) nego hoc nomen יהוה, etsi a futuro & quidem tertia ejus persona deducatur, esse ipsum futurum aut ipsam futuri tertiam personam, cum (α) habeat plane alia puncta, quam tertia futuri persona; (β) manifeste enunciatur ut nomen verbo contradistinctum.

(a) In Colleg. Theol. disp. III. th. X. p. 42. (b) In not. ad Joh. Guil. Bajeri Compendium Theol. art. de DEO §. II. n. 8.

THESIS IV.

Nomen יהוה est nomen DEI proprium.

Sumitur vero *Proprium* vel Logice vel Grammaticæ. Illud est, quod uni soli speciei & quidem semper competit, cum alias contradistinguatur accidenti. Proprium grammaticum est vero, quod uni soli Individuo convenit & opponitur nomini appellativo. Clarius pateat sequentibus CAROLUS VI. IMPERATOR ROMANUS. Sic nomen CAROLUS VI. esset nomen proprium & quidem grammaticæ tale, quia hoc nomen nulli alii Imperatori in præsentiarum competit, quam IMPERATORI ROMANO; At nomen IMPERATOR esset proprium Logice tale quia quidem uni speciei homini scilicet competit, non Individuo tantum, cum non minus *Turcarum* atque *Moscovitarum* Imperatores vocentur Imperatores. Non igitur a baculo ad angulum infero, si dixerò, DEUS cum dicitur יהוה & אלהים, illud esse ejus nomen proprium Grammaticum, non vero hoc, nisi quæ logicum, quia etiam Diis falsis quinimo magistratui Politico tribuatur Pl. LXXX. Asserta patent quia respuit (α) ה emphaticum, ut ita res ab alia plane diversa determinetur, hinc plane absolum dices: Hic est DEUS, Ille est DEUS, Ille & DEUS, unus quippe est solus DEUS qui יהוה dicitur; (β) Statum constructum; (γ) suffixa; (δ) pluralem.

THESIS V.

Nomen יהוה est nomen DEI incommunicabile i. e. DEO cum aliis creaturis non commune.

Id quod ex jam dictis ex parte ad oculos patet. Quodcumque enim est nomen proprium & quidem grammaticæ loquendo, illud
non

non est commune ulli creaturarum ; יְהוָה א. ט. λ. Ergo, Major li-
quet satis, nam proprium & commune in eodem respectu sunt con-
tradictoria. Contra veniunt quidem *Sociniani* ut OSTORODUS (a)
CRELLIUS (b); HUGO GROTIUS (c) *Arminiani* ut SIMON EPI-
SCOPIUS (d) PHILIPPUS a LIMBORCH (e) CONRAD. VOR-
STIUS (f) JOAN. CLERICUS (g) Arminianismi hoc in passu fi-
cuti & alias Fautor ; Syncretismi Patronorum Bigæ GEORGIUS
CALIXTUS (h) & CHRISTIANUS DREJERUS (i) nomen יְהוָה
Angelis ut legatis DEI falso adscribentes, quod videre est ex jam jam
pramissis Th. IV., notis, cum quibus nusquam reperitur, nec in regi-
mine collocatur. In folle autem ut regeram, sic DEUS sibi expresse hoc
nomen ut suum sibi vindicat Es. XLII. 8. seqq. אֲנִי יְהוָה הוּא שְׁמִי,
ex quo de nostra thesi firmo stante talo testetur אֲנִי שְׁמִי meum no-
men & אֲנִי alteri. Jam vero quod uni oppositorum creaturarum sci-
licet & Idolorum ita adscribitur, ut id ab altero eapropter distingua-
tur, non tantum alteri non competit, sed & illius cui tribuitur est
proprium adeoque incommunicabile. Quid? quod ut parcus sim
verborum, ipse usus luculenter probat hactenus dicta. Etsi quoque
aliquis diceret: יְהוָה tribuitur altari Exod. XVII. 5. יְהוָה נָסִי; item
Abrahamus filium immolaturus dicebat de isto loco, Gen. XXII. 14.
יְהוָה יִרְאֶה. Attamen juxta superiora nomen compositum distin-
guendum a simplici. Nam Nomen aliquod compositum cum יְהוָה
involvit statim integram propositionem implicitam, adeo ut sensus
sit d. c. Gen. XXII. 14: DEUS qui in illo loco habitat, providebit
& est יְהוָה; non item: ille locus est יְהוָה. Et ad CALIXTUM
quod est hoc nomen & angelis creatis ut DEI legatis, & increato
tribuentem, regeritur, absurditatem sapere, cum Legatus dicere vel-
let: Ich bin der Türckische Kayser, absit per omnem modum. Me-
mor enim sit hac vice inversionis casuum, Genitivus regit Nomina-
tivum vi Dativi, i. e. Ich bin des Türckischen Kayser's Gesandter.
Adjungantur hic theses verioris testes B. J. GERHARDUS (k)
ABRAH. CALOVIUS (l) KILIAN. RUDRAUFFIUS (m) HENR.
ECKHARDUS (n) JUST. CHRISTOPH. SCHOMERUS (o) & lo-
co omnium loquatur BARTHOLOMÆUS KECKERMANNUS (p).

(a) In litt. Cap. X. p. 70. (b) De DEO & attribut. Cap. XI. p. 78.

(c) In Annot. ad Libr. V. T. Gen. XVIII. 3. (d) In litt. Libr.

IV. Sect. I. (e) In Theolog. Christian. Lib. II. Cap. I. §. 7. p. 52.

(f) In

(f) In Disp. I. De DEO thes. 19. (g) In Gen. fol. 135. (h) In Disp. de Sanctissimo Trinitatis Mylerio § 24. cujus cæterorum falsa dogmata acri calamo perstrinxisse & quidem fere in universum omnia B. JOHANNEM HÄLSEMANNUM in Dyalisi apologetica problematis CALIXTINI de mysterio Trinitatis in V. T. non patefacto qua præfat. & pag. 78. observes. (i) In der Erwörterung pag. 116. (k) In Exegef. Loc. II. de Natur. & attrib. div. §. 28. seqq. (l) Tom. II. System pag. 159. seqq. (m) In Syllog. extens. Loc. de DEO qu. 3. p. 5. seqq. (n) In Fascic. controvers. Théologic. Cap. II. de DEO qu. 1. p. 28. (o) In Colleg. Anti-Socin. Cap. III. de DEO qu. 3. (p) „Dicunt quidem Adversarii, inquit, nomen יהוה non semper inferre æternam DEI essentiam, sed etiam creaturis tribui: sed cum locum nullum idoneum adferant, quo id probent, id quod dicunt, pro non dicto est habendum.

THESIS VI.

Nomen יהוה est nomen DEI essentialiale.

Significat enim essentiam simpliciter & absolute talem, qualem nullum ens, nisi verus DEUS habet, essentiam nempe independentem, æternam ac necessariam. Nam sicuti est ENS ex quo quid NON ENS sit percipiatur, illud αὐτῶν cæterorum ὄντων fundamentum, vera & una causa, origo omnis essentia, πρώτης καθ' ὑπαρξίν καὶ κατ' αἰτίαν ἢ ἐναντίον, ab Idolis differens, quæ non sunt, sed finguntur; ita quoque est pelagus omnium perfectionum, ob quem quæ sunt, sunt & existunt. Optime sane hinc ait GOTHOFRED. CUNDISIUS (a) in LEONH. HUTTERI Compend. in nomine יהוה tria notatu digna occurrere, scilicet, ut credimus, 1) DEUM ESSE; 2) creaturis dare ESSE; 3) suis promissionibus largiri ESSE, quippe immutabilis יהוה est sicuti in essentia, ita & promissionibus. Quare S. S. Literæ hoc elogium in gradu eminentiori DEO tribuunt, quod stet promissis.

(a) Loc. II. de DEO qu. II. §. 4. p. 72.

THESIS VII.

Nomen יהוה contractum repræsentat יה.

Fuerunt quidem magni nominis Theologi uti J. GERHARDUS (a) FRIDERICUS SPANHEMIUS Senior (b) MICH. WALTHERUS (c), qui putarunt hoc nomen non admittere contractionem. At quicquid est, nec a parte thesæos defendendæ defunt ejusdem nominis

minis Theologi. Modo hoc volo hac vice, Judæos olim affvetos contrahendo & abbreviando nomen יהוה scripsisse sequentem in modum : § ex quibus si quis probabat iret, quod Judæi Iſti olim moti externo numero יְהוָה in S. S. literis V. T. ter repetiti ceu Num. VI. 24, 25, 26, & Ef. VI. 3, (in hoc nonnifi implicite) Trinitatem crediderint, a quoquam ipſi ob id dicam ſcriptum iri, non mihi perſuadeo. At enim vero Hujus Seculi Judæi ejus ſcribendi genus ulterius non adhibent, ſed ferme devoviſſe videntur.

(a) In Exegef. Loc. II. de Nat. & Attrib. div. § 7. (b) P. I. diſſp. Theol. Miſcell. p. 38. (c) Spicileg. P. I. p. 18.

THESIS IIX.

Nomen יהוה Patribus V. T. ſtatim ab initio innotuit.

Sic namque hujus nominis יהוה ſtatim in ipſo Capitis III. Genef. initio movetur & injicitur mentio, unde patet, hoc nomen ipſis notum fuiſſe. Quod autem attinet Exod. IV. v. 1. ſic regerunt alii, quod hoc dictum intelligi oporteat, quâ fidem promiſſionis; alii qua meliorem revelationis modum & gradum; & adhuc alii aliter de quo Commentatores.

THESIS IX.

Nomen יהוה poteſt legi & pronunciari.

Judæi equidem hoc nomen omnium nominum *κατενόησαν* & DEO quaſi ſubſtantiale habent *ἀνεκφώνητον*; verum enim vero Chriſtiani in contrariam merito abeunt ſententiam, affirmando omnino legi & pronunciari poſſe imo debere. Id elucet 1) quia vocales ſunt, ut ſupra perſpeximus, ex quibus conſtat hoc nomen. Hæ autem ſive ſint mutuatae ſive propriae, omnino legantur, 2) in V. T. lectum eſt atque pronunciatum, quod liquet ex nominibus haut paucis ab illo derivatis, ut ſunt v. g. Joſua, Joſaphat, Jojakim *א. ד. ל.*, quæ juxta Ebraiſmum ſonant יהושוע, יהושפט, יהויקים ubi contra ea deprehendimus Judæos ita legere recuſantes, ſed potius ארנשוה ארנשבת, quippe ſemper loco יהוה legant ארנני, 3) in eum enim uſum nobis iſtud nomen revelatum eſt, ut legamus pronunciemusque, 4) omnium ſenſuum in hoc paſſu eadem eſt ratio; nam ſi poſſum oculis perſpicere, quidni & legere lingua, quidni & ſcribere manu? Eſt quippe hæc ſingulariſſima *κατ' ἴσχυρα* divinarum

B

notitia

notitia evidentissimum divina συγκοταβασιως & φιλανθρωπιας argumentum. Nec (a) impedit lectionem, quod diversis scriptum punctis legatur, ut interdum punctis אֱלֹהִים, interdum vero אֱלֹהִים, siquidem nil nisi hoc indigitari videatur præter illud, quod idem DEUS qui dicitur אֱלֹהִים & אֱלֹהִים sit יהוה. Nec (β) favet hoc parti adversæ, quod olim Inferioribus non licuerit tam esse temerariis, ut Dominos & Superiores proprio nomine vocarent, id enim superiores in sui nominis contemptum rapiebant, ceu ostendit DOUZA (a) & SERVIUS (b) & idcirco forsitan ex hac etiam ratione nomen DEI proprium יהוה exprimere & pronunciare veriti sint Judæi, cum eorum verba adducit B. DANHAUERUS (c). *Est DEUS nomine, quod neque enunciari a creaturis neque communi cari creatura potest.*

(a) Ad illud *Plauti* Act. I Scen. III, *Amphitr.* ad verba: *Eamus Amphitruo.* (b) Ad *Libr. XII. Æneid.* vers. 625. (c) In *Disput. de Ecclesia Judaica* quæ artl. de DEO pag. 25.

THESIS X.

Nomini יהוה non plene satis & ex æquo respondet nomen κύριος.

In aprico quidem est *Socinianos* ac *Photinianos* docere, hoc nomen sine articulo scriptum, non denotare DEUM, sed solum cum articulo. Id quod falsitatem sapit maximam, quia in N. T. uno & altero loco יהוה vertitur per κύριος, ut adeo nomen essentiale DEI exprimatur per κύριος. Nam Græcis non est nomen eminentius, quo illud יהוה exprimere valeant. Nec alia ejus derivatio admitti queat, quam à κύριος, potestas, ut hæc & summa DEI potentia ut attributum essentiale indicetur. Quamvis vero κύριος, principaltatis, nomen est, ceu Barbari loquuntur & ratæ autoritatis. Ut cum dicitur κύριος νόμος i. e. rata lex, nondum refixa; nondum plane tamen & ex æquo respondet τῷ κύριος τῷ יהוה. Nam & analogica vox est κύριος, non item nomen tetragrammaton. Primum quidem DEO, sed dependenter ab eo confertur 1) ἡθικῶς absolute personis in dignitate constitutis, 2) πολιτικῶς Magistratibus, 3) οἰκονομῶς iis, qui nexu mercenario aut mancipio sibi obligatos habent, ceu docet B. DANHAUERUS (a).

(a) In

(a) In Diff. de Domino Gloriae crucifixo, ex 1. Cor. II. 8. I. DO-
MINUS §. I. pag. 3.

THESIS XI.

Nomine יהוה Judæi valde abutuntur.

Judæi superstitione plane abrepti credunt Biblia constituta esse non in id tantum ut sit partialis norma credendorum & faciendorum in sphaera Spiritus, sed & apotheca in circulo naturæ. Audi BEN-
JAMIN (a). Quidam enim textus Biblici, quidam apices, quædam
literæ, cum primis nomen יהוה incendia extinguunt, exercitus de-
lent, morbos depellunt, ασυλίας inducunt, tempestates sedant, abor-
tus impediunt, & denique quid non? En eapropter Judæos super-
stitiose credendo nomen יהוה ineffabile, in effectu illud dedecori
exponentes, vah!

(a) In Itiner. pag. 93.

SECTIO SECUNDA,

DE

BONITATE

NOSTRI יהוה.

THESIS I.

יהוה non potest malefaciendi & nocendi cupi-
ditate quidquam facere.

Ne autem Andabatarum more coecis quod ajunt ictibus pu-
gnemus, annotatu dignum occurrit in antecessu, mihi non esse ser-
monem de Bonitate, quatenus Metaphysicæ est considerationis, sic
enim Diabolo, quinimo meretrici competit Bonitas Metaphysica also
daß sie selbige vor eine gute Zure passiren lasset (a); sed de Boni-
tate Theologica, eaque in se sive absolute sive respectiva seu in re-
latione ad creaturas considerata. Ubi sic DEus dicitur bonus in ge-
nere causæ efficientis, exemplaris, finalis docente MAGNO THEO-
LOGO FRANC. ALB. APINO (b) Præceptore meo, priusquam
Themidis castra sequebar, fidelissimo ac mellitissimo. Sed ne ex-
tra oleas vagari videar, retrogredior ad Theorema firmo stans talo.
Quia alias hoc ipso, nisi ita esset, bonitas nostri יהוה si non extin-
gueretur saltem minueretur. Quo tendunt Manicheismus, Marcio-
nitismus, & Priscillianismus, vi cujus creaturæ quædam ex se malæ
essent

essent & ab aliquo principio extreme malo profectæ, ut refert ex AUGUSTO, NICEPHORO, EUSEBIO JAC. MARTINI (c). Ut taceam id ipsum satis luculenter amplissimis demonstratu facillimum esse, inductione ceu Logici solent, facta in omnibus omnino a DEO creatis. Nec procedit post lapsum in statum miserabilem creaturas esse positas. Cum enim culpa non sit חַוְוָה, sed hominum, proinde & homines sibi habeant.

(a) Quæ sunt verba Clarmundiana in der vernünftigen Urtheilen von gelehrten Leuten etc. Viertem Stück (f) in Philosophia n. 5 pag. 350 (b) In Metaphisica ad Theologiam applicata P. III. Sect. I. Cap. IV. §. I. usus p. 113. (c) Libr. I. Exercit. Metaphysic. Exercit. XVII. p. 496.

THESIS II.

חַוְוָה revera benefacit.

Ardet enim ejus affectus adeo, ut nullibi non ad se vocet filios licet degeneres clamando: Kommt her zu mir alle die ihr mühselig und beladen seyd, ich will euch erquicken, Matth. XI. 28. Accedit quod per totum diem expectet numæ in manibus amoris solatizui plenissimis extentis unumquemque ad se trahat. Quid? quod πολλοσπλαγγχίαν in omnes ardentissimam ac flagrantissimam ostendit, dum unicuique nostrum unigenitum suum in capitis causa dedit vadem, infinitis seculis ante quam eramus, Joh. III. 16. Et dato Christo arbore vitæ, non potest non dare fructus, fidem se & vitam æternam. Quid enim juvaret nos, bonum dici DEum, ac bonitatem competere חַוְוָה, si cum prodesse potest in actu primo, non prodest in actu secundo. Quod quidem volunt Calvinio-Reformati in effectu semibonitatem חַוְוָה asserentes, cum scilicet mentiuntur, DEum maximam hominum partem sine relatione sive fidei, sive incredulitatis irresistibiliter, ineluctabiliter ad inferos nunquam destituri damnandos suppliciis deprimere, reliquis vero irresistibiliter ac inevitabili παθαναγκη per Christum ejusque gratiæ dona oblata salvatis; ne autem hic crassa cavi spirare mendacia folles dicantur, vide sis B. JOH. CONR. DANHAUERUM (a) qui ad oculum diduxit.

(a) In Salve Reformatorum pag. 358. & pag. 446. 514. seqq.

THESIS III.

חַוְוָה benefacit minime provocatus.

Huma.

Humanum genus ad instar filii acolasti nefarie patrimonii de-
 coctoris nunc flagella sentientis, nesciebat, quomodo gratiam cum
 DEO rursus iniret. Bonitas vero יהוה erat summe gratuita adeo
 ut & debito in Numine & merito in homine contradistinguat, quia
 utrumque convellit plane ac minuit rationem gratiæ; quippe hujus
 natura, quæ indebitum in immeritum conferat. Majestas quidem,
 יהוה omnium operationum divinarum Domina, cui maxime ἀντιέτι-
 μων καὶ ἀντεξέστω: proprium est, unde & ex quonam obligandi
 vinculo quæ actus salvificos consiliaque obligetur rebellis & immo-
 rigeri acolasti ἀδυναμία succurrendæ & sublevandæ? Hautquaquam
 igitur provocatus יהוה benefaciebat generi humano per protopla-
 storum nefarium ausum Deiformitatem amittenti quomodo salutem
 perduellium per Christum restauraret, consilium iniens ex mera bo-
 nitate & τωτησίαι. Sit ita quod יהוה reconciliationis initium fece-
 rit, filiumque mundo, amico veteri liberalissime dono dederit. Utrum
 vero bonitas יהוה se eo extendat ut quemadmodum quidem
 volunt Calvino-Reformati, DEUS ex necessitate justitiæ distributi-
 vae lapsis ad a se requisitam fidem & obedientiam præstandam in offe-
 rendis viribus paratus esse, minime provocatus, teneatur vi Rom. XI.
 35., de eo distinguendo obligationem ex promissione factam & ex
 aequitate ortam, mitto ad B. HÜLSEMANNUM (a).

(a) In Disp. I. de Auxil. Grat. Cap. III.

THESIS IV.

יהוה a se creata conservat.

Testetur de hoc providentia divina, vi cuius DEUS homines
 fovet & innumeris bonis omnis generis cumulat & maectat. Non
 enim tantum ferventer fovet quos sub alas suas recondidit gallina
 pullos, sed & errantes serio vocat ad se, ac desiderat eos cum reli-
 quis abscondendos sub alis suis, qui alias sprete Matris voce, inci-
 dunt in unguis rapacium, quæ sanguinem suture avium. Et ad quod
 naturali affectu, gallina contendit, id יהוה sincera sua bonitate in-
 tendit offerendo ad disperforum congregationem sufficientia, & quod
 illa efficere parata est facique, hic procurare ac conservare decre-
 vit adhibetque.

THESIS V.

יהוה non bonis caudicis contentus est,

B 3

Nam

Nam vere DEO digna i. e. immutabilia & æterna hominibus donat. Quale bonum est præprimis falas æterna. Sic enim Joh. 3. v. 28. יהוה recipit ac pollicetur vitam ÆTERNAM, Ezech. XIX. 32. hortatur ut revertentes vivant, & Cap. XXXIII. 11. יהוה non vult mortem impii, sed ut convertatur impius a via sua & vivat! Sicuti vero nunc mors damnatorum est malum æternum; i a & vita beatorum bonum æternum & immutabile erit. Nec est, quod obijcias, mortem æternam damnatorum non esse bonum sed malum adeoque DEO indignum bonitatisque ejus contrarium; Verum enim vero scias bonitatem יהוה nihil derogare justitiæ ejus, nam quousque se extendit bonitas יהוה, eousque etiam se extendit ejus Justitia; Sunt enim juxta se in DEO bonitas & Justitia ponderandæ, nec altera alteram tollit.

THESIS VI.

יהוה omnis generis hominibus benefacit sine
discrimine populorum.

Varie quidem bonitatem tuam pro summa sua sapientia effundit, testante experientia interprete rerum præteritarum optima; At exinde non fluit, ut neges vocationem ad salutem æternam factam esse universalem. Quippe DEus non vult, ullos perire, sed omnes ad agnitionem veritatis pervenire 2. Tim. II. 4. Ad hæc ineffanda DEI bonitas inde perspicitur, quod licet in justissimam ἀπιστίας eorum poenam sivit יהוה gentes suas incidere, non permiserit tamen, se expertem testimonii Act. XIV. 16. 17. De cætero elegantissime in hanc materiam quadrantia congestit CASPARUS LILIUS (a) infimul adversarios circa hanc controversiis maximis expositam materiam per Secula adduxit.

(a) In Diff. de voluntate DEI circa Salutem hominum §. 9. & seqq.

THESIS VII.

יהוה semper est bonus.

Nunquam igitur DEus fuit fons errorum ac causa, quod ejus Bonitas non admitteret. Nam *Semper* esse bonum, & tamen *aliquando* fontem ac causam errorum esse, sunt contradictoria. Mirari propterea nos oportet, quosdam frivolos fuisse ac mendaciorum Magistros Doctori Luthero ταυμαστικῶς affingentes, blasphemum

phemum cum fovisse errorem quod DEUS nempe efficax omnium malorum & errorum sit causa. Lutherus vero quantum summum Bonum & hominem ad ejus imaginem factum, ad ultimum vitæ habitum dilexerit, nunquam hæc talia statuens, de eo evolvi mere- tur D. JAC. MARTINI (a). Etsi etiam quandoque repetit ירוה poenas de malis, nihil ominus ei competit bonitas. Siquidem ani- ma hominis se per seipsam reddit aptam ad poenas à DEO justissi- mo recipiendas, uti offendit N. E. FROM (b). Quare *Semper FU- IT, EST & ERIT* bonus ירוה.

(a) In tract. de causa Peccati, pag. 139. (b) In Diss. Metaphysic. Prior. de necessitate revelationis per rationem cognoscenda pag. 18.

THESIS XII.

ירוה *beneficus est non suâ causa.*

Non enim emolumentum quodpiam hinc ad ipsum redundat ac redit; sed quicquid facit, in utilitatem creaturarum fit atque emolumentum. Superius judicet inferius; & prin- cipium loquatur de

FINE.

* * * * *
* * * * *

Literæ, VIR PRÆNOBILISSIME, CLARISSIME, MASCOVIORUM NOMINIBUS DEVO- TISSIME cum sint affectus absentium testes; hoc ma- gis erunt præsentium amoris Symbola indubia ac plane invicta. Ego non quidem longe absens, in- terim nec omnino præsens TIBI hætenus qui fue- rim, in præsentiarum præsentia offero, aliquando in NOMINE TUO de meo nomine *dià תערת* inter- rogatus. Quod igitur tam sero ac lente TIBI me de meliori nota commendatum iverim, Timiditas fecit sane, quæ tamen hoc in passu maxime abesset. At enim vero nunc eo citius currant hæc mea, quo lentius

lentius tunc incedebant. Sunt quidem reliquiae Theologicae, quibus TE prorsus aggredior, quasque Sui cujusque κρύσις maneat. De cetero cum θάνατός ἐστιν ἀνευ יהוה ζωή, hæc mea est mens, hic animus, ut cum יהוה hoc tempore vitam vivat ex Maria Virgine natus, TIBI gratuler apprecatus, יהוה fit TIBI παρ' ὅλον τὸν βίον ζωή vi suæ bonitatis æternæ seculari nobis terminans tractum, quo hunc & multos multis cum commodis Reipublicæ FAMILIÆQVE SPLENDIDISSIMÆ decurras adhuc annos, sic TU TIBI me impensissime amari nec ignorabis; Sic Ego Mihi TE diligentissime celebrari nec ignorabo. Fave TIBI in pectore sito, ac Symbolum eligenti: *Si humana deficit bonitas, nondum de divina desperandum tamen est.*

- - - Θεὸς δὲ τε πάντα δύναται.

COROLLARIA.

SECTIO I.

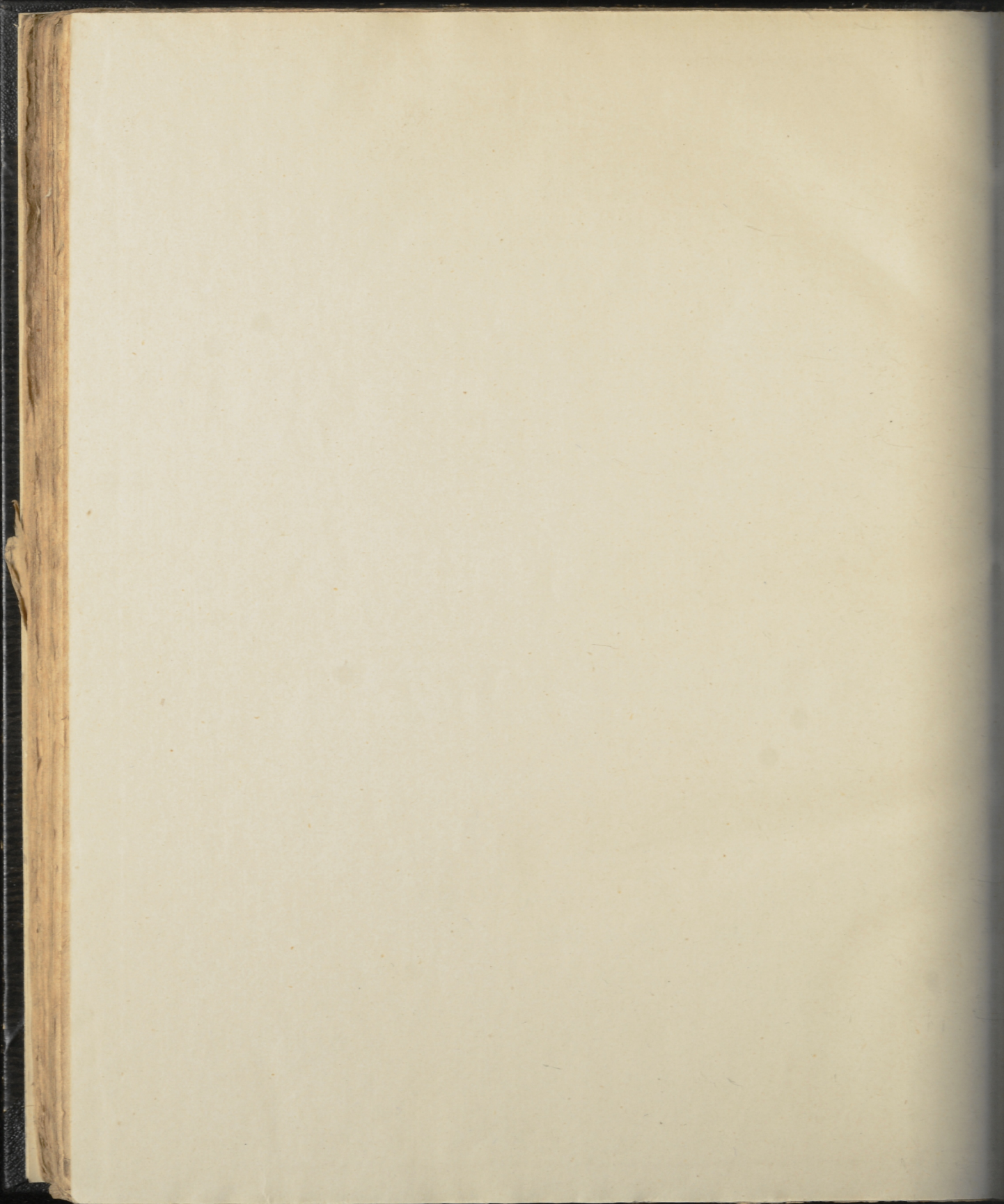
- I. ארני cum τ & - scriptum non est unum idemque.
- II. A E I O U sunt æternæ.
- III. Regi aut Principi non competit Titulus: OPTIMUS MAXIMUS.
- IV. יהוה non est Hermaphroditus, etiamsi Filium cujus nativitatem celebramus, ab æterno generavit. (*)

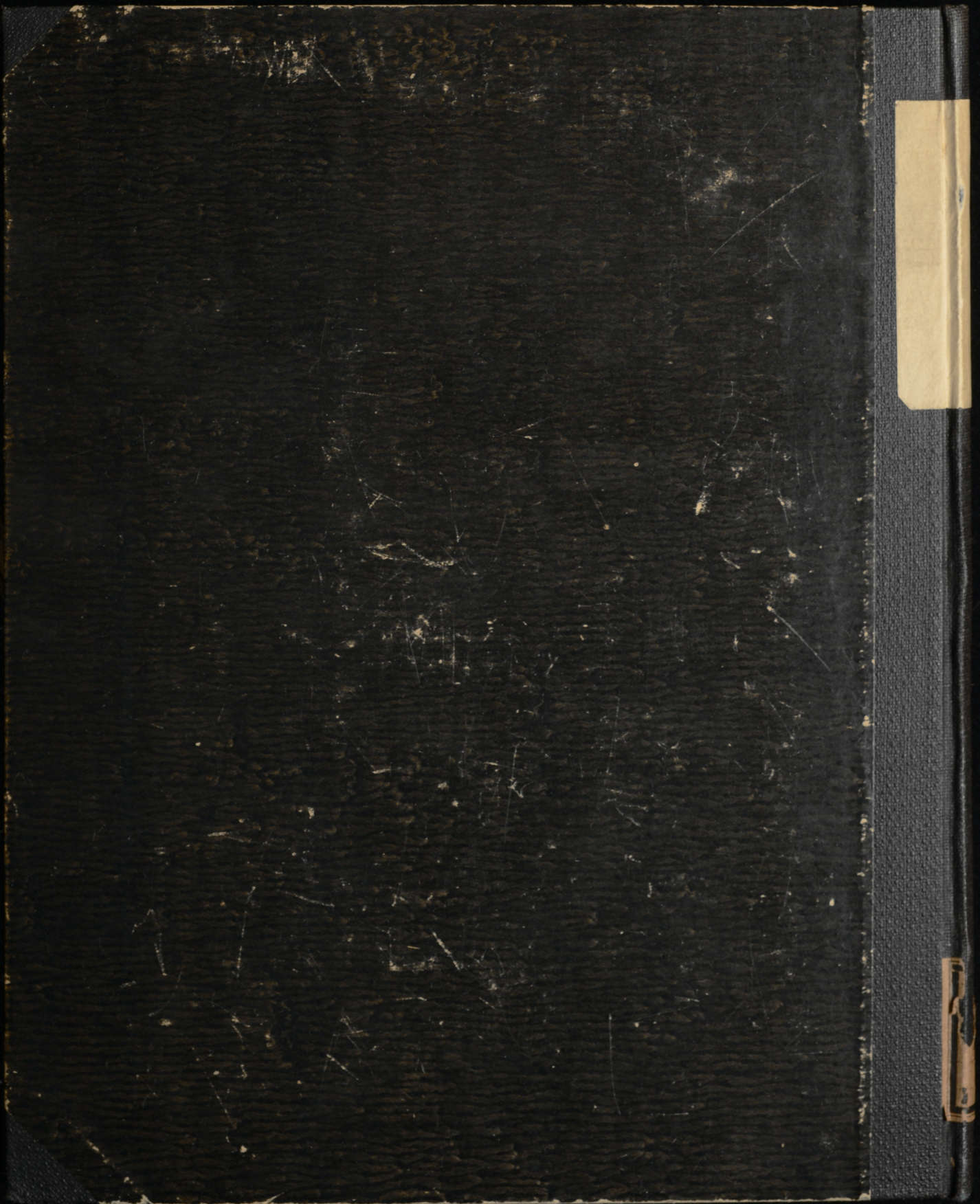
(*) Conf. B. ZACHARIÆ GRAPHI Diss. de Decoribus Sanctitatis ab utero Auroræ & Rose Juventutis Messiae ad PCCX3. Sect. VII. qu. IV. § 1. 2., ubi JOANNEM MALDONATUM hoc absolute affirmantem refutat, p. 68. & 69.

SECTIO II.

- I. Bonitatem inter & Beneficentiam jam non distingo.
- II. יהוה est bonus, Σατάν non nisi Bonum.
- III. Bonitati cum larga sui & prodiga potius, non hæret invidia.
- IV. Non est revera MAGNUS, qui non est BONUS.

☉) : (☉) : (☉ ☉

...na classis sit homo, ut loquar verbis H. OLIVA-
...aspera ad astra itur per varios casus per tot di-
Fortis autem hic poscitur animus, mortis terrore
...um vitæ extremum inter munera naturæ ponat
...ne dolores, nesciat irasci, nihil cupiat, & potiores
HERCULIS ærumnas ducat sævosque labores &
...is & SARDANAPALI cœnis. En Nobilissimum

ut. de Numeri Quinarij Excellentia §. IX. Juncto Pen-
cursus Studentici de Studiosi Monasterio Academi-
§. 4. ubi nostro scopo hic inservientia plura in no-
runt.

§. II.

...r NOBILISSIMO ex se nato inest Epictetis, So-
Senecæ, Bruti, Catonis. Philosophiam habet ca-
lem, i. e. Sie ist im Kopff und nicht auf den
... non μερικῶς & in tantum, sed ὀλικῶς & in to-
vit in mundo, quasi extra mundum, infra coc-
oelum, ne qua pavidum feriant minæ, si fra-
... Loquimur autem præprimis de Politico eeu
quem quidem sat aperte indicat §. III. Sect. II.
in tempore Stulticiam omnium vitiorum matrem,
ubitu & commodo erigi. Divites ignobiles ocu-
Magnanimæ paupertatis ipsum non pudet.
virtuti und gebrauchet sich einer Philosophischen
hen Freyheit. In mundo est nonnisi accidens.
um NOBILISSIMUM ad ἀπαθείαν i. e. Nichts
ydens = Befreyung, naturalem bonitatem, &
em ducentia. Cum his autem conjunctam de-
benes animum fidelissimum.

§. III.

...emque nunc fidelissimum putat je ehrlicher,
... respicit propria, non Personalia. Studer fi-
... en wackern und edleren Manne decenti. Uni

B 2

contra

